

SŁOWO WSTĘPNE

Niniejsza monografia jest efektem badań młodych naukowców zaprezentowanych podczas Międzynarodowej Konferencji „Pamięć w języku, literaturze i kulturze”, która odbyła się w maju 2024 roku na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Obszerny interdyscyplinarny temat przyciągnął ponad 50 uczestników z różnych krajów. Referaty dotyczyły różnych aspektów pamięci, które badano na przykładach ich odzwierciedlenia w języku, literaturze i kulturze, z uwzględnieniem nauk historycznych, filozoficznych, socjologicznych i biologicznych oraz przy użyciu szerokiej gamy różnych metod.

Monografia zawiera tylko niewielką, ale najbardziej reprezentatywną część wszystkich tekstów referatów. Ukazuje główne kierunki zainteresowań naukowych młodych naukowców. Badacze starają się udowodnić, że szybko zmieniająca się sytuacja na świecie coraz częściej daje powody do zastanowienia się nad tym, co pamiętamy z przeszłości, co łączy nas z poprzednimi pokoleniami, jak język, literatura i kultura pomagają nam zachować pamięć o przeszłości i jak doświadczenie przeszłości pomaga nam w teraźniejszości. Badacze w swoich pracach pokazują, czym są dla nich pojęcia *pamięci*, *postpamięci*, *pamięci zbiorowej*, *pamięci pokoleń*, *pamięci historycznej*, *autopamięci*, *pamięci krótkotrwałej*, *pamięci długotrwałej*, *pamięci w języku*, *pamięci lingwistycznej*, *pamięci w literaturze*, *literatury w pamięci*, *literatury jako środka pamięci* itp. I nie jest to przypadkowe: jak dotąd liczba podejść do badania przedmiotu wymienionego w tytule nie uzyskała jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie. Wynika z tego, że aktualność i uniwersalność tematu nigdy nie zostanie wyczerpana. Wynika z tego, że im więcej będzie prac na temat pamięci, tym bardziej będziemy mogli zbliżyć się do jednoznaczności wspomnianych definicji.

Oprócz rozważań teoretycznych autorzy monografii skupiają się na przedstawieniu konkretnych dowodów na to, w jakim stopniu pamięć jest podstawą rozumienia języka, pomaga w prawidłowym odczytaniu tekstu literackiego i daje prawo do adekwatnej interpretacji dzieł kultury, dzięki swoim różnym przejawom: skojarzeniom, odczuciom i wiedzy. Warto zauważyć, jak podobne są one w różnych kulturach, nie tylko europejskich.

W pierwszej części *PAMIĘĆ PRZESZŁOŚCI* autorzy pokazują, że integralność pamięci polega na intelektualnym i emocjonalnym powrocie do przeszłości, przeżywaniu jej i interpretowaniu z perspektywy teraźniejszości. Części sekcji *RELACJE PAMIĘCI I HISTORII* wpisują się w aktualny kierunek badań (np. P. Nora (2002)), dowodząc, że słowo *historia* może zostać wyparte przez słowo *pamięć* o bardziej ogólnym i szerokim znaczeniu. Autorzy podają fakty z historii, mówiąc o pamięci rodzinnej, pamięci zbiorowej, pamięci narodowej, pamięci kulturowej. Trzecia część monografii przenosi nas w obszar psychoterapii. W niej analizie poddano *pamięć-traumę* jako pamięć zła wyrządzonego ludziom w wyniku traumatycznych wydarzeń na przykładzie biografii autorów, dzieł literackich i ich teatralnej interpretacji. Ostatnia część pracy poświęcona jest opisowi ikonicznych obrazów i figur pamięci oraz ich konotacji pojawiających się w dziełach literackich i filmowych, a także w sferze komunikacji internetowej.

Jak widać, różnorodność tematów poruszanych w monografii dowodzi, że pamięć jest jednym z kluczowych i podstawowych pojęć, bez badania którego niemożliwe jest holistyczne rozumienie wartości kultury światowej. Mamy nadzieję, że autorzy będą rozwijać ten temat w swojej dalszej pracy naukowej i podzielią się w przyszłości jej efektami dla wspólnego dobra.

Na zakończenie pragniemy wyrazić szczególną wdzięczność prof. dr hab. Elżbiecie Żądzińskiej, Rektor Uniwersytetu Łódzkiego, prof. dr hab. Robertowi Zakrzewskiemu, Prorektorowi ds. Studenckich i Jakości Kształcenia, prof. dr hab. Joannie Jabłkowskiej, Dziekanowi Wydziału Filologicznego UŁ oraz prof. dr hab. Annie Wardzie, Dyrektorowi Instytutu Rusycystyki UŁ za wsparcie w organizacji konferencji i wydaniu monografii.

Redaktorzy